

Nr. 116 - Persillekræmmeren -2018

Et faktotum: Gerda Olesen (1916 – 2014)

Gerda Olesen i sin hyggelige stue på Nørrevang. Foto 2003.

"Iflg. Gyldendals røde Fremmedordbog" er et faktotum en person, som udfører en lang række forskellige opgaver i en større husholdning eller i en virksomhed, og som derfor betragtes som uundværlig – fx en husholderske. Kort sagt en højre hånd. Sådan en person var Gerda Olesen.

Barndommen

Gerda (Laurine) Olesen var født i 1916 og opvokset i et hus øverst oppe på Sundbakken. Det findes ikke mere. Ved siden af boede bedsteforældrene. Legekammeraterne kom fra en gård længere nede på Sundbakken. Gerda havde også en 5 år ældre bror Arne. I 1931 byggede familien Olesen eget hus på Husoddevej 16. Det blev Gerdas hjemsted, indtil hun i 1986 flyttede på Nørrevang. Hele Gerdas skolegang foregik på Stensballe Skole hos den landskendte forfatter og lærer A. J. Gejlager (1878-1955). Der var 34 elever i klassen. Skoletiden var 2 dage om sommeren og 4 dage om vinteren, og der var en del hjemmearbejde. Gejlager var skrap, men dygtig, og når digterånden kom over ham, måtte han forlade klassen for at gøre notater, og hans kone overtog den videre undervisning.

Siden har Gerda læst en del af Gejlagers romaner, og fundet dem gode, idet de foregår i bondemiljøet i og omkring Stensballe. Gerda blev konfirmeret i hvid kjole hos pastor Morten Sørensen i Vær kirke. Broderen var i matrostøj.

Gerdas far, Mads Olesen var gartner på Stensballegaard fra 1908 til 1958, dvs. ansat før og under greverne Hans og Ditlev Ahlefeldt-Laurvig. En betroet stilling, der havde herskabets interesse. Arbejdstiden var fra kl. 7-12, pause 12-13 og igen arbejde fra 13-17.30, 6 dage om ugen.

*Personalet på Stensballegaard linet op til fotografering.
Gerdas far Mads Olesen i hvid jakke ses nr. 2 fra venstre. Foto ca.1937.*

Ungdomsårene

Efter konfirmationen kom Gerda "ud at tjene". Første plads var som husassistent hos lærer Gejlager. Det blev til 1 år, og lønnen var 15 kr. om måneden. Fru Gejlager var "lidt fin" på den. Sønnen blev overlæge. Derefter blev det til 2,5 år hos frøavler Rasmus Østergaard. Her var 30 mennesker samlet til daglige måltider og drøftelser. Østergaard havde forstand på frøavl, og hans datter Sine var i "direktørlære". Østergaard og hans medarbejdere handlede ikke i Brugsen (et andelsforetagende), hvor det ellers var godt at handle. I stedet handlede der på den anden side af gaden hos købmand Rasmussen. Det blev til flere andre pladser, herunder bl.a. Brugsen i Tvingstrup og en gård i Søvind.

Gerda gik til gymnastik og meget andet. Især kunne hun godt lide at danse og have det sjovt, så Gerda var til næsten alle de baller, der kunne nås i cykelafstand fra Stensballe. Gerda var (næsten) altid den første og sidste på dansegulvet. Vals var Gerdas speciale. Kærester havde Gerda også med et par ægteskabstilbud (Villy og Kaj), men afslog (måske hun fortrød i moden alder).

Grunden til afslaget skal sikkert søges i moderens sygdom, herunder en slem migræne, der krævede en del pleje. Krigen 1940-45 husker Gerda som: Streng, kold og mørk og med rationering af næsten alle varer. Gerda havde også et "Ausweis" gældende kun for cykelkørsel mellem Horsens og Stensballe fra 6.9.43 til 30.9.43.

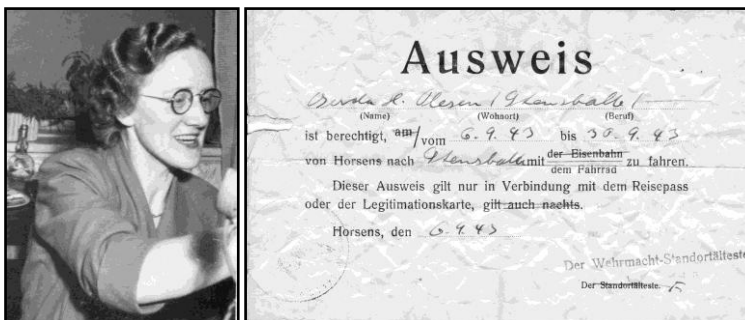

Dilettant 1936. Gerda nr. 4 fra højre. Folkedans 1934. Gerda nr. 3 fra venstre.

Faktotum

Da Gerda var 28 år gammel, flyttede hun hjem til sine forældre på Husoddevej 16 og boede dér, indtil hun i 1986 flyttede på Nørrevang. Forældrene døde i 1964, 80 år gamle, og med 3 ugers mellemrum. Gerda valgte derefter at leje stueetagen ud og selv beholde overetagen. Huslejen var en hjælp til det daglige. Det løb rundt med sparsommelighed. Samtidig med hjemflytningen gik Gerda ud og hjalp med servering, strykning og rengøring ved bryllupper, større familiefester og meget andet på alle mulige steder i Stensballe, på Sundet og i Horsens. Nogle steder var det fast ugentligt, andre steder mere lejlighedsvis. Gerda var kendt for flid, proberhed, akkuratesse og loyalitet. Kort sagt – en

rigtig effektiv og værdifuld højre hånd. Det bedste Gerda holdt af var at servere til fest. Hun elskede fest, musik og sang. Særligt huskes Stensballegaard, hvor hun bl.a. serverede for dronning Margrethe og prins Henrik.

Gerda Olesen, ca. 1953

Passerseddel fra Horsens til Stensballe på cykel

*Huset på Husoddevej 16. Foto ca. 1960.
I dag er overetagen blevet forsynet med karnapper.*

Nørrevang

Dog var sygdom ikke udelukket. I 1998 faldt Gerda på vejen med en hjerneblødning. Det blev til indlæggelse på Brædstrup Sygehus, men skaden var sket.

Som 70 årig flyttede Gerda derfor på Nørrevang, til dels fremskyndet af en hjerneblødning, svigtende kræfter og en vis ensomhed. Gerda faldt til på Nørrevang fra den allerførste dag. Hun følte sig godt tilpas og var meget glad. Her var moderne faciliteter, hjælpende personale og aktiviteter både for legeme og sjæl. Gerda deltog i alt på Nørrevang.

I de seneste år var Gerda trods lammelse og kørestolsbundethed en glad gammel dame. Let til latter med en ukuelighed og en fin sans for hvad, der endnu trods tab, måtte være muligt.

Gerda blev 98 år. Et langt liv i Vær Sogn var slut.

Kildeangivelse

Gudmund Rask Pedersen, 2003: Gerda Olesen. Kirkebladet nr. 8.
Frode Guul-Simonsen og Ib Rasmussen, 2005: Samtale med Gerda.
Hanne Bomholt og Liss Eskholm, 2016: Personlige oplysninger.
Arkivet: "Ausweis", gyldig 6.9.43 – 30.9.43.

Redaktion: Frode Guul-Simonsen og Poul Erik Schreiber.

ISSN: 2246-4581